

รูปแบบของกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้การสอน

ภารกิจหลักของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ หรืออาจจะเรียกว่าการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลแก่นักเรียนมากที่สุด ส่วนภารกิจการบริหารงานด้านอื่น เช่น บริหารกิจการนักเรียน การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน การบริหารงานอาคารสถานที่ ล้วนดำเนินไปเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น

หลักสูตรกับการเรียนการสอน

แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษานั้น ได้มีการกำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงหลักสูตรที่ผ่านมา เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในแต่ละสมัยและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วิทยาการต่าง ๆ จนในปัจจุบันนี้ โรงเรียนประถมศึกษาจัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 มุ่งที่จะให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และ เจตคติที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนและสังคมได้ บุคคลสำคัญที่จะทำให้นักเรียนได้เกิดคุณลักษณะดังกล่าว ได้แก่ ครูกิ่งที่ พันทิพา อุทัยสุข (2523: 26) ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 นี้จะประสบผลสำเร็จได้ เมื่อครูได้เปลี่ยนพฤติกรรมจากสอนหนังสือมาเป็นสอนคน และส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมมากขึ้น" โดยสรุปแล้วการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การเรียนการสอนที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกชั้นตอน แทนที่จะให้นักเรียนมีความรู้จากการอ่านหนังสือซึ่งเป็นการเรียนรู้ในภาคทฤษฎี เปลี่ยนมาเป็นการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรง ทวีป อภิสวัสดิ์ (2526: 15) ได้กล่าวถึงการสอนคน โดยแยกออกเป็น 4

ลักษณะ คือ คนสอนคน หมายถึง การใช้ครูสอนและอบรมนักเรียน สื่อสอนคน หมายถึง ให้นักเรียนได้เห็นของจริงมากที่สุด กิจกรรมสอนคน หมายถึง ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรง และสังคมสอนคน หมายถึง การฝึกให้นักเรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่มจำลองสภาพของสังคมจริง

โรงเรียนประถมศึกษาจัดประสบการณ์ใดให้นักเรียนบ้าง

การจัดเนื้อหาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นำเอาเนื้อหาวิชาแขนงที่คล้ายคลึงกันมาจัดรวมเป็นกลุ่มประสบการณ์ เมื่อนักเรียนได้เรียนครบทุกกลุ่มประสบการณ์แล้ว จะมีความรู้ความสามารถพื้นฐาน ในทงสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้ เพื่อจะได้นำประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถ และดำรงคนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เนื้อหาวิชาทั้งหมดมี 5 กลุ่มประสบการณ์ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทย และคณิตศาสตร์ เพื่อให้เด็กเรียนอ่านออก เขียนได้และคิดคำนวณได้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประกอบด้วยสังคมศึกษา สุขศึกษาและวิทยาศาสตร์ รวมเป็นกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม เพื่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมทัศนคตินิสัย ประกอบด้วยจริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา คณิตและนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่พัฒนาและสร้างนิสัยแก่ผู้เรียน

กลุ่มที่ 4 กลุ่มทำงานและพื้นฐานอาชีพ ประกอบด้วยงานเกษตร งานบ้าน งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นการฝึกพื้นฐานในการประกอบอาชีพแก่ผู้เรียน

กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เพื่อให้โรงเรียนเลือกสอนอย่างใดอย่างหนึ่ง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

โรงเรียนประถมศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ข้างตน ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำเอกสาร—

ประกอบหลักสูตรสูตร เรียกว่า แผนการสอนและคู่มือครู เพื่อเสนอแนะกิจกรรม การเรียนการสอนที่สนองจุดหมายของหลักสูตร อยางไรก็ตามแผนการสอนและ คู่มือครู มิได้กำหนดให้โรงเรียนยึดถือ กิจกรรมเสนอแนะอย่างตายตัว โรงเรียน สามารถคิดแปลงหรือคิดกิจกรรมขึ้นใหม่ โดยคำนึงถึงการจักให้สนองจุดหมายของ หลักสูตรใดเช่นกัน

หน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาในการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของคำว่า การเรียนและการสอน แยกอธิบายได้ดังนี้

การเรียน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือปฏิบัติยาตอบสนอง ซึ่ง เป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่บุคคลมีสติสัมปชัญญะอัน สมบูรณ์ หรือบางครั้งเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้สึกรู้ตัวก็ได้

การสอน หมายถึง การจัดการศึกษาอบรมเด็กในโรงเรียน หรือการ จัดสถานการณ์กิจกรรมต่าง ๆ อุปกรณ์และการแนะแนวทางให้แก่วรรณ หรือผู้ที่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยง่าย

จากความหมายของการเรียนการสอนข้างต้น โรงเรียนประถมศึกษา จึงต้องมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อให้เกิด ประสบการณ์แก่นักเรียน แต่ก่อนที่จะเกิดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ โรงเรียน จะต้องเตรียมสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมเสียก่อน ซึ่ง เหล่านี้คือหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาทั้งสิ้น ผู้วิจัยจะเสนอลำดับหน้าที่ของ โรงเรียนประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

1. การจักสภาพทั่วไปในโรงเรียน

การจักสภาพทั่วไปในโรงเรียนประการแรก คือ ต้องจักให้มีอาคาร สถานที่ซึ่งอำนวยความสะดวกการเรียนการสอน จัดแบ่งนักเรียนแต่ละห้อง เรียนตามจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนครูผู้สอน ซึ่งจะทำให้ครูมีชั่วโมงสอนที่ เหมาะสม ไม่มากไม่น้อยจนเกินไป

2. การจักสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

พวงรัตน์ วิเวกานนท์ (2526 : 15) ใ้คอธิบายความหมายของการบริหาร-

งานวิชาการ ว่าหมายถึง "การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดมวลประสบการณ์ให้เด็ก และปรับปรุงการเรียนการสอนให้โดดเด่นและมีประสิทธิภาพที่สุด" ในลำดับแรกนั้นโรงเรียนจะต้องจัดระบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมแก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ต่อจากนั้นบุคลากรทุกคนจะต้องร่วมมือกันวางแผนงานทางวิชาการ ประจำปีการศึกษา การจัดครูเขาสอนในห้องเรียน การจัดบริการสื่อการสอนแก่ครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ การจัดสอนซ่อมเสริมและการพัฒนาประเมินผลนักเรียน ตามลำดับ

การดำเนินการของผู้นับ เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมที่เกื้อหนุนการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาหลายแห่งสามารถจัดสภาพทั่วไปในโรงเรียนและสภาพการจัดงานวิชาการของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร ใ้รับการยอมรับว่าจัดได้ก็เกื้อหนุนที่หลักสูตรต้องการ เป็นที่ยอมรับแก่หน่วยงานและบุคคลโดยทั่วไป ผู้นับจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน และ เสนอออกมาเป็นรูปแบบของกิจกรรม เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่วงการประถมศึกษาต่อไป

ผู้นับรวบรวมรายชื่อโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ก็เกิน จำนวน 30 โรงเรียน ทั่วประเทศ แล้วดำเนินการส่งแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมที่เกื้อหนุนการเรียนการสอน เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำนวน 26 โรงเรียน ผู้นับทำการศึกษาเฉพาะกรณี จำนวน 4 โรงเรียน เมื่อครบเวลาที่กำหนด ผู้นับได้รับแบบบันทึกกลับคืน จำนวน 23 โรงเรียน รวมกับโรงเรียนที่ผู้นับทำการศึกษาเฉพาะกรณี เป็นโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เกื้อหนุนการเรียนการสอน จำนวน 27 โรงเรียน

เมื่อผู้นับได้ศึกษาแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ ทั้งหมดแล้ว ได้จัดแบ่งกลุ่มย่อยตามลักษณะการจัดกิจกรรมที่เกื้อหนุนแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ออกเป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มโรงเรียนที่จัดกิจกรรมที่เกื้อหนุนการเรียนการสอนกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้จำนวน 5 โรงเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจำนวน 9 โรงเรียน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำนวน 6 โรงเรียน และ

กลุ่มโรงงานและพื้นฐานอาชีพ จำนวน 7 โรงเรียน ส่วนกลุ่มประสพการณ์พิเศษ
ที่กำหนดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรียนนั้น เนื่องจาก เป็นกลุ่มประสพ-
การณ์ที่เพิ่งเริ่มจัดในปีการศึกษา 2525 เป็นปีเดียวกับที่การดำ เป็นการวิจัยไป
จึงเป็นระยะเวลาสั้นเกินกว่าจะศึกษาหารูปแบบกิจกรรมที่แทนได้

รายชื่อ โรงเรียนทั้งหมด ในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านการเรียนการ-
สอน แยกตามความถี่ของแต่ละกลุ่มประสพการณ์ จะนำเสนอในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อ ที่ตั้งและสังกัดของโรงเรียน ในกลุ่มรูปแบบ
กิจกรรมที่เน้นด้านการจัดการเรียนการสอนแยกตามกลุ่ม-
ประสพการณ์

ที่	โรงเรียน	ที่ตั้ง		สังกัด
		อำเภอ	จังหวัด	
<u>กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้</u>				
1	บ้านบ่อมะม่วง	คลองท่อม	กระบี่	สพช.
2	วัดเมธังกราวาส	เมืองฯ	แพร่	สพช.
3	อนุบาลร้อยเอ็ด	เมืองฯ	ร้อยเอ็ด	สพช.
4	ศรีโกสุมวิทยามิตรภาพ ที่ 209	โกสุมพิสัย	มหาสารคาม	สพช.
5	* อนุบาลบิโสธร	เมืองฯ	บิโสธร	สพช.
<u>กลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต</u>				
6	นาสาร	บ้านนาสาร	สุราษฎร์ธานี	สพช.
7	วัดโชติทายการาม	ท่าเนินสะควก	ราชบุรี	สพช.
8	วัดคอนไก่เตี้ย	เมืองฯ	เพชรบุรี	สพช.
9	บ้านท่าเปลือย	กุมภวาปี	อุดรธานี	สพช.
10	บ้านกอนนาง	ทาบอ	หนองคาย	สพช.

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงรายชื่อ ที่ตั้งและสังกัดของโรงเรียนในกลุ่ม
รูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านการศึกษา วิชาการ วิชาการสอน
แยกตามกลุ่มประสบการณ์

ที่	โรงเรียน	ที่ตั้ง		สังกัด
		อำเภอ	จังหวัด	
<u>กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (ต่อ)</u>				
11	อนุบาลนครพนม	เมืองฯ	นครพนม	สพช.
12	วัดสระแก้ว	เมืองฯ	นครราชสีมา	สพช.
13	วัดโป่งแรด	เมืองฯ	จันทบุรี	สพช.
14	* บ้านโรงโปะ	บางละมุง	ชลบุรี	สพช.
<u>กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย</u>				
15	พลับพลาศิริวิทยา	เมืองฯ	นนทบุรี	สช.
16	ชุมชนบ้านตะลุโบะ	เมืองฯ	ปัตตานี	สพช.
17	วัดห้วยทราย	หนองแค	สระบุรี	สพช.
18	บ้านบางน้อย	เขื่องใน	อุบลราชธานี	สพช.
19	วัดหลวงพรหมवास	พนัสนิคม	ชลบุรี	สพช.
20	* วัดแม่กะ	แม่แตง	เชียงใหม่	สพช.
<u>กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ</u>				
21	ประจักษ์นิกรอานวยเวชย์	หนองเสือ	ปทุมธานี	สพช.
22	บ้านห้วยพูน	ไชยา	สุราษฎร์ธานี	สพช.
23	บ้านลุ่มเกรียบ	ทับปุด	พังงา	สพช.
24	วัดป่าคา	เมืองฯ	สระบุรี	สพช.
25	ชุมชนวัดโพธิ์ทอง	บางมูนาก	พิจิตร	สพช.
26	วัดป่าประดู่	เมืองฯ	ระยอง	สพช.
27	* วัดนาประดู่	โคกโพธิ์	ปัตตานี	สพช.

* หมายถึง โรงเรียนที่ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเฉพาะกรณี

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษามา โดยกล่าวถึงลักษณะทั่วไปที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมของทุกโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ แล้วยกเสนอลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ดีเด่นความกลมประสมการณทั้งสี่ ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนการสอน

1.1 อัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน

1.2 อัตราเฉลี่ยชั่วโมงสอนของครูต่อสัปดาห์

2. สภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนการสอน

2.1 ระบบการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน

2.2 การวางแผนงานวิชาการ

2.3 การจัดครูเขาสอน

2.4 กำหนดการสอนและบันทึกการสอน

2.5 การบริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครู

2.6 ลักษณะการจัดห้องเรียน

2.7 ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มประสมการณ

2.8 การจัดสอนซ่อมเสริม

2.9 การวัดผลและประเมินผล

3. ผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การนำเสนอเนื้อหาในข้อ 2.7 ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มประสมการณ ผู้วิจัยจะแยกเสนอหัวข้อกิจกรรมที่เด่นที่สนองจุดหมายของหลักสูตร และเสนอตัวอย่างกิจกรรมจากการศึกษาเฉพาะกรณีประกอบในบางหัวข้อ ผลจากการศึกษา

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนการสอน

1.1 อัตราเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน

จำนวนนักเรียนในห้องเรียนมีผลต่อการสอนของครู เพราะถ้ามีนักเรียนมากเกินไป จะทำให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่ใช้การแบ่งกลุ่มนักเรียน ครูอาจใช้การสอนแบบบรรยายอย่างเดียว ซึ่งทำให้การสอนไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของหลักสูตร และถ้ามีนักเรียนน้อยเกินไปก็จะทำให้การจัดกิจกรรมของครูไม่คุ้มกับเวลา แรงงานและการลงทุนที่รัฐต้องจ่ายให้กับครู

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดเกณฑ์ไว้ว่า ห้องเรียนหนึ่ง ๆ ควรมีนักเรียนห้องละไม่เกิน 40 คน ชั้นใดมีนักเรียน 41-80 คน จัดแบ่งเป็น 2 ห้องเรียน ชั้นใดมีนักเรียน 81-110 คน จัดแบ่งเป็น 3 ห้องเรียน เพื่อให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยได้หาอัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมมา โดยนำเอาจำนวนนักเรียนหารด้วยจำนวนห้องเรียนที่โรงเรียนแล้วนำผลรวมของอัตราเฉลี่ยแต่ละโรงเรียนมารวมกัน หารด้วยจำนวนโรงเรียนทั้งหมด (แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ค) พบว่าอัตราเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ โดยประมาณ 30 คน (29.88) เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้

จำนวนนักเรียนที่ใช้ เป็นเกณฑ์การจัดแบ่งห้องเรียนตามแนวทางข้างต้น มีผลต่อการจัดอัตราค่าจ้างครูในโรงเรียนควย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดอัตราค่าจ้างครู ดังนี้

$$\text{อัตราค่าจ้างครู} \times \text{จำนวนห้องเรียน} = 1.6$$

ดังตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะได้นำมาแสดงการคิดคำนวณอัตราค่าจ้างครู

<u>จำนวนห้องเรียน</u>	<u>หลักเกณฑ์การคิดอัตราค่าจ้างครู</u>	<u>อัตราค่าจ้างครู</u>
6	6 × 1.6 = 9.6	10
8	8 × 1.6 = 12.8	13
39	39 × 1.6 = 62.4	62

จากการศึกษาอัตราค่าจ้างครูของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ พบว่าโรงเรียนที่มีอัตราค่าจ้างครูครบความ เกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด มี 20 โรงเรียน หรือคิดเป็นร้อยละ 74.07 ของโรงเรียนทั้งหมด

1.2 อัตราเฉลี่ยชั่วโมงสอนของครูต่อสัปดาห์

หลักสูตรได้กำหนดเวลาเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 สัปดาห์ละ 25 ชั่วโมง และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 สัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง แต่จากการสอบถามโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ พบว่าโรงเรียนได้จัดให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ได้เรียนสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมงเช่นกัน โดยเวลาที่เพิ่มขึ้นชั่วโมงที่ 6 ของทุกวัน สำหรับการจัดสอนชมรมเสริมให้นักเรียน ดังนั้น บุคลากรในโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมฯ ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง

ผู้วิจัยได้หาอัตราเฉลี่ยเวลาสอนของครูในโรงเรียนกลุ่มรูปแบบกิจกรรมฯ โดยนำจำนวนห้องเรียนของแต่ละโรงเรียนคูณความ 30 ชั่วโมง แล้วหารเฉลี่ยด้วยจำนวนครูแต่ละโรงเรียน นำเอาอัตราเฉลี่ยเวลาสอนของแต่ละโรงเรียนมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนโรงเรียนทั้งหมด (แสดงรายละเอียดไว้ในภาคผนวก ก) โดยผลอัตราเฉลี่ยเวลาสอนของครูประมาณ 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (19.93) สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ว่าครูผู้สอนควรมีชั่วโมงสอน 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งถ้าไม่นับชั่วโมงที่เพิ่มในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มรูปแบบฯ ก็มีชั่วโมงสอนตามเกณฑ์ที่กำหนด

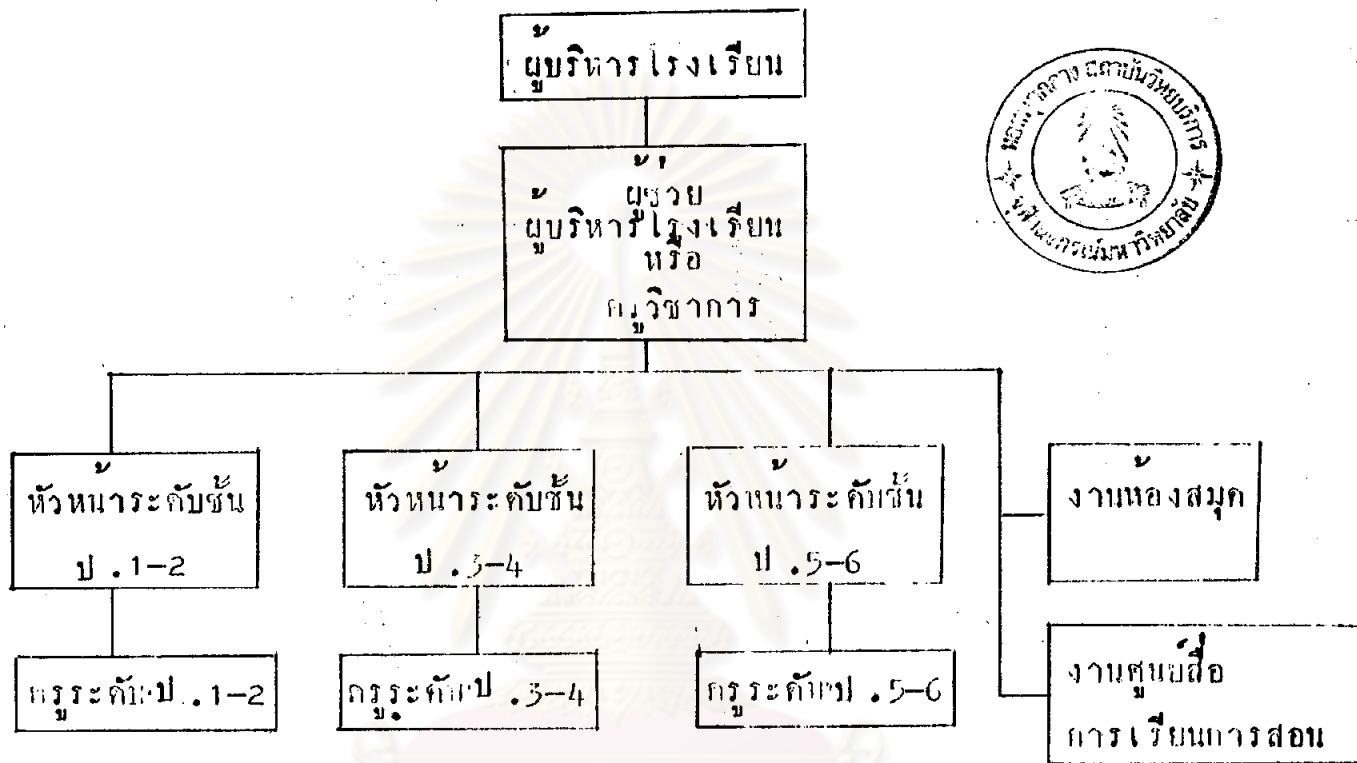
2. สถานการณ์บริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรม ที่เกณฑ์ตามการเทียบการสอน

2.1 ระบบการบริหารงานของโรงเรียน

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ให้นักเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนให้โดยลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการบริหารงานนั้นผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมฯ ดำเนินการวางแผนงานร่วมกับครูทุกคน แล้วใช้วิธีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมสนับสนุน

การเรียนการสอนแก่คณะครูเป็นระบบ ดังจะได้นำแสดงในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมคณาการเรียนการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนหรือครูวิชาการ มีหน้าที่บริหารงานวิชาการโดยตำแหน่ง ส่วนคณะครูสอนในแต่ละระดับชั้นต่าง ๆ นั้นคัดเลือกหัวหน้ากลุ่ม ๆ ละ 1 คน ให้ทำหน้าที่ประสานงานกับผู้บริหารในระดับสูงขึ้นไป หน้าที่ของคณะครูแต่ละระดับ ได้แก่

1. จัดทำแผนงานเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนการสอนในระดับของตน
2. พิจารณาสื่อการเรียนที่จำเป็นต้องใช้ในระดับของตนเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียน
3. จัดครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชาในระดับของตน
4. จัดทำแบบประเมินผลระหว่างเรียนนักเรียนในระดับของตน
5. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน หรือ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หรือครูวิชาการ หรือ หัวหน้าระดับชั้น

งานสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง พบว่า มีงานห้องสมุด และงานศูนย์สื่อการเรียนการสอน จัดให้ครูผู้รับผิดชอบโดยตรงอย่างน้อยงานละ 1 คน

หัวหน้างานห้องสมุด มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนงาน เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียน
2. ควบคุมดูแลรับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียน
3. จัดกิจกรรม เพื่อสนับสนุนใน ทฤษฎีและปฎิบัติเรียนในชั้นวิชาการห้องสมุดโรงเรียน

หัวหน้างานศูนย์สื่อการเรียนการสอน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนงาน เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงศูนย์สื่อการเรียนการสอน
2. จัดทำบัญชีรับ-จ่ายอุปกรณ์ และวัสดุสิ้นเปลืองที่ครูเบิกไปใช้
5. จัดเก็บรวบรวมสื่อการเรียนการสอนให้เป็นระเบียบ คงทน ใช้นาน

2.2 การวางแผนงานวิชาการ

ก่อนจะสิ้นปีการศึกษา คณะครูจะร่วมประชุมเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียนในปีการศึกษาต่อไป จากนั้น ร่วมกันวางแผนงานสนองจุดมุ่งหมายนั้น แล้วแบ่งให้ครูผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-2, 3-4 5-6 หัวหน้างานห้องสมุดและหัวหน้างานศูนย์สื่อการเรียนการสอน จัดทำโครงการสนับสนุนแผนงานเสนอ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาจัดเข้า เป็นโครงการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา ทำเป็นรูปเล่มเสนอหน่วยงานระดับสูงต่อไป

โครงการที่ผู้วิจัยพบในโรงเรียนกลุ่มรูปแบบฯ แบ่งออกเป็นโครงการ-สนับสนุนงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจกรรมนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สำหรับโครงการทางวิชาการจะจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนแผนงานที่ครูทุกคนกำหนดขึ้นตั้งแต่ที่โลกก้าวมาแล้วข้างหน้า ความฉันทะปัญหาที่โรงเรียนประสบอยู่ เช่นในท้องถิ่นที่นักเรียนมักจะติดมาคือ เมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมเพื่อศึกษาคือ ในท้องถิ่นที่นักเรียนส่วนมากไม่ไปศึกษาต่อ ก็จัดให้มีโครงการฝึกงานทางวิชาชีพ ท้องถิ่นที่มีราวค่างซาก็เข้ามาท่องเที่ยวมาก ก็จัดให้มีโครงการภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม

พบว่ามีการทางวิชาการ 2 โครงการที่โรงเรียนจักใหม่ ได้แก่โครงการสนับสนุนงานห้องสมุด โดยการจัดทำบัญชีรายชื่อหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด สำรวจความต้องการหนังสือแต่ละประเภทของครูและนักเรียน จัดซื้อหนังสือที่ครูและนักเรียนต้องการให้ครบถ้วน และโครงการสนับสนุนงานศูนย์สื่อการเรียนการสอน โดยมุ่งที่จะให้ครูมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนและสามารถนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่าต่อไป

ลักษณะการเขียนโครงการ เป็นแบบการวางแผนโครงการ (Traditional Project Planning) ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้ ชื่อโครงการ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของโครงการ เป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นลักษณะแผนภูมิแสดงลำดับการทำงาน (Gantt's Chart) มีแผนปฏิบัติงานและแผนประเมินผลงาน งานประมาณค่าใช้จ่าย และผู้รับผิดชอบโครงการ

แผนงานหรือโครงการทางวิชาการดังกล่าวข้างต้น เป็นแผนงานหรือโครงการระยะสั้นเพียงปีการศึกษาเดียว โรงเรียนยังคงปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการของอำเภอ จังหวัดและระดับชาติ ซึ่งเป็นแผนงานระยะปานกลาง (Medium Rate Planning) เช่น โครงการอบรมครูผู้สอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 โครงการอบรมครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน โครงการสุศึกษาสายการศึกษา โครงการวิจัยและทดลองหารูปแบบที่พัฒนาการเรียนการสอน โครงการจัดหาสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา เป็นต้น

2.3 การจัดการเรียนการสอน

คณะครูระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2, 3-4 และ 5-6 ทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนประจำชั้นหรือประจำวิชาในระดับของตน จากการสำรวจวิจัยพบว่าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ใช้วิธีการเรียนแบบครูประจำชั้นสอนเกือบทุกวิชา มีครูพิเศษช่วยสอนบางวิชา โดยครูในแต่ละระดับชั้นตกลงกันเองว่าใครจะสอนประจำชั้นหรือเป็นครูพิเศษ และสอนวิชาใด ครูพิเศษจะเป็นผู้ที่มีความสามารถ

งานช่าง หัวหน้าระดับชั้นทำหน้าที่จัดแบ่งตามเวลาและหน้าที่ให้ทุกคนรับผิดชอบโดยเท่าเทียมกัน

ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ใช้วิธีจัดครูเขาสอนแบบครูหลายคนแบ่งกันสอนประจำวิชา เพราะเนื้อหาวิชาที่สอนมีความละเอียดลึกซึ้ง จำเป็นต้องใช้ครูที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะ เป็นผู้สอน ครูผู้อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จะแจ้งความจำนงว่าจะสอนวิชาใด แง่หัวหน้าระดับชั้นเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ และจัดแบ่งตามเวลาและหน้าที่ให้ทุกคนรับผิดชอบโดยเท่าเทียมกัน

2.4 กำหนดการสอนและบันทึกการสอน

กำหนดการสอน หมายถึง แผนการสอนที่เขียนเนื้อหาให้เหมาะสมกับการสอนภายในครั้งหนึ่ง เพราะแผนการสอนจะกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมเสนอแนะ เป็นเรื่องเรื่องหนึ่งอาจจะใช้เวลา 21 คาบ (7 ชั่วโมง) จึงจะจบ แต่เนื่องจากครูไม่สามารถจะสอนให้จบ 21 คาบได้ติดต่อกัน จึงต้องแยกชอยเนื้อหาออกให้เหมาะสมกับการสอนแต่ละครั้ง

กำหนดการสอนที่โรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมมาเลือกใช้ ถือว่าหนดการสอนที่สำคัญงานการประถมศึกษาจังหวัดที่โรงเรียนสังกัดอยู่จัดทำขึ้น ในลักษณะกำหนดการสอนถึงตารางสอน (แสดงตัวอย่างไว้ในภาคผนวก ค) มีลักษณะเป็นตารางกำหนดวิชาที่เรียนและเนื้อหาวิชาที่ครูจะสอนในวันนั้นในช่องเดียวกัน เนื้อหาวิชาที่กำหนดเป็นเฉพาะหัวข้อเรื่องเท่านั้น ครูจะต้องไปขยายรายละเอียดของการทำเป็น-การสอนในวันทำการสอนต่อไป

บันทึกการสอน หรืออาจจะเรียกว่าเตรียมการสอนก็ได้ ครูผู้สอนจะจัดทำล่วงหน้าเป็นรายสัปดาห์ โดยทางผู้บริหารโรงเรียนจัดทำแบบบันทึกการสอน เป็นตาราง มี 5 ช่อง มีหัวข้อที่ของจรรยาการ คือ วันเดือนปี ชั้นวิชาเวลา/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม/เนื้อหา/กิจกรรมการเรียนการสอน/สื่อการเรียน/การประเมินผล/การลงรายการในช่องต่าง ๆ ครูเขียนบันทึกย่อ ๆ พลเข้าใจ (แสดงตัวอย่างไว้ในภาคผนวก ก)

2.5 การบริหารสื่อการเรียนการสอนแก่ครู

การเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นอกจาก

คนสอนคน กิจกรรมสอนคน และสิ่งของสอนคนแล้ว การใช้สื่อสอนคนที่จำเป็น เพราะสื่อการเรียนการสอนกระตุ้นใหญ่เรียนเกิดการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ไคแก ตาคู หูฟัง จมูกดม ลิ้นชิมและกายสัมผัส ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณเป็นรายปี เพื่อให้โรงเรียนเลือกซื้อวัสดุและสื่อการเรียนการสอนที่หลักสูตร (แผนการสอนและคู่มือครู) ได้เสนอแนะในแต่ละระดับชั้น โดยในปีการศึกษา 2526 ให้เงินงบประมาณ 142,839,400 บาท จัดแบ่งให้โรงเรียนในสังกัดทั่วประเทศ ตามขนาดของโรงเรียนดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็กที่สุด มีนักเรียนจำนวน 100 คนลงมา โรงเรียนละ 3,300 บาท
 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนระหว่าง 101-200 คน โรงเรียนละ 4,300 บาท
 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนระหว่าง 201-400 คน โรงเรียนละ 5,300 บาท
 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนระหว่าง 401-600 คน โรงเรียนละ 7,000 บาท
 โรงเรียนขนาดใหญ่ที่สุดมีนักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป โรงเรียนละ 7,300 บาท

ต่อมาในปีการศึกษา 2527 ให้เงินงบประมาณ 153,205,000 บาท จัดแบ่งให้โรงเรียนในสังกัดทั่วประเทศ ตามขนาดของโรงเรียนดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็กที่สุด มีนักเรียนจำนวน 120 คนลงมา โรงเรียนละ 4,500 บาท
 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนระหว่าง 121-359 คน โรงเรียนละ 5,000 บาท
 โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนระหว่าง 360-719 คน โรงเรียนละ 6,000 บาท
 โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนระหว่าง 720-1079 คน โรงเรียนละ 7,000 บาท
 โรงเรียนขนาดใหญ่ที่สุด มีนักเรียนตั้งแต่ 1080 คนขึ้นไป โรงเรียนละ 8,000 บาท

จากเงินจัดสรรเป็นค่าวัสดุและสื่อการเรียนดังกล่าว โรงเรียนได้จัดแบ่งเงินออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกใช้จัดซื้ออุปกรณ์สำเร็จรูปเพื่อใช้ในการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องมือทดลองทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้ในการสอนงาน-เกษตร (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 1 ในภาคผนวก ข) ส่วนที่สองใช้ในการจัดซื้อวัสดุสิ้นเปลืองที่ใช้หมดไปในการเรียนการสอน ประเภทกระดาษชนิดต่าง ๆ สีนิตต่าง ๆ เครื่องมือในการฝึกภาษา ลักษณะการเลือกซื้ออุปกรณ์และวัสดุสิ้นเปลือง

มีรายละเอียดดังนี้

การจัดซื้ออุปกรณ์สำเร็จรูป จัดทำโดยผู้บริหารโรงเรียนนำรายการอุปกรณ์ พร้อมราคาเสนอให้ครูในระดับชั้นทั้งสามพิจารณา แล้วแจ้งรายการอุปกรณ์ที่ต้องการผ่านทางหัวหน้าระดับชั้น เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนคัดเลือกประกอบโครงการที่โรงเรียนจัดทำในปีการศึกษานั้น

การจัดซื้อวัสดุสิ้นเปลือง จัดทำโดยนำเงินส่วนที่เหลือจากการสั่งซื้ออุปกรณ์สำเร็จรูปจากคนให้หัวหน้างานศูนย์สื่อการเรียนพิจารณาเลือกซื้อวัสดุสิ้นเปลืองที่จำเป็นจนครบจำนวนเงิน

เมื่อใ้กอุปกรณ์และวัสดุสิ้นเปลืองครบถ้วนแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบหมายให้หัวหน้างานศูนย์สื่อการเรียนจัดทำบัญชีอุปกรณ์ให้เป็นหมวดหมู่และให้บริการแก่ครูในการนำไปใช้และนำกลับคืนเก็บที่เก็บ ส่วนวัสดุสิ้นเปลืองนั้น หัวหน้างานศูนย์สื่อการเรียนจะจัดทำบัญชีอีกเล่มหนึ่งต่างหาก เพื่อให้ครูผู้สอนแจ้งรายการวัสดุวัสดุที่เบิกไปใช้ทำสื่อการเรียนเสนอผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

2.6 ลักษณะการจัดห้องเรียน

การจัดห้องเรียนในที่นี้ หมายถึง การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดวัสดุครุภัณฑ์และตกแต่งห้องเรียนด้วยวัสดุอุปกรณ์ให้สวยงาม เป็นระเบียบเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียน

ก. การจัดตกแต่งห้องเรียนด้วยวัสดุอุปกรณ์

ห้องเรียนส่วนมากมีขนาด 8×10 เมตร พื้นเป็นไม้แผ่นประกอบกันเข้ายึดมันควยเทียมเคียวน้ำมัน หรือซีเมนต์ขัดพื้น ส่วนฝาห้องเป็นฝ้าปูนทาสีอ่อน ๆ เป็นตา ฝ้าคานหน้าต่างเรียนมีกระดานก้ำอูบตรงกลางขนาดบวดยานนิเทศทำจากกระดาษชานออย จำนวน 2 แผ่น (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 2 ในภาคผนวก ข) ฝ้าห้องกานอื่นคิกป้ายนิเทศหรือป้ายแสดงผลงานของนักเรียนทำด้วยกระดาษชานออย คัดขนาดต่าง ๆ ความขนาดพื้นที่ของฝาดังห้อง

พื้นห้องเรียนเป็นที่จักวางโต๊ะ เก้าอี้ครูและโต๊ะ เก้าอี้นักเรียน โต๊ะ เก้าอี้ครูอยู่ทั้งหน้าและหลังห้อง โต๊ะ เก้าอี้นักเรียนจัดรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 ชุดบริเวณ

มุมห้องมีโต๊ะนักเรียนที่เหนือไขว้างตั้งหนังสืออ่านเพิ่มเติม เอกสารหลักสูตร และ ผลงานของนักเรียนที่ไม่สามารถจะคิดสิ่งที่ไบบิเทคได้ (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 3 ในภาคผนวก ข)

จากการสังเกตของผู้วิจัยในการศึกษาเฉพาะกรณี พบว่า ไบบิเทคมีการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจุบันเสมอ เช่น เมื่อใกล้จะถึงวันสำคัญใด ไบบิเทคจะแสดงความเป็นมาและความสำคัญของวันนั้น หรือ ป้ายแสดงผลงานของนักเรียนจะตรงกับกำหนดการสอนที่นักเรียนต้องเรียนในชวงนั้น เป็นต้น

ข. บรรยากาศภายในห้องเรียน

จากการศึกษาเฉพาะกรณี ผู้วิจัยพบว่า บรรยากาศภายในห้องเรียนเหมาะแก่การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เพราะนักเรียนมีอิสระเสรีในการแสดงออกได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีกิจกรรมการแบ่งกลุ่มเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การอภิปรายกลุ่มฯ นักเรียนสามารถส่งเสียงดังได้เต็มที่ สามารถพูดคุยกันภายในกลุ่มได้ ครูไม่บังคับให้นักเรียนนั่งนิ่งๆ หามพูดคุย ซึ่งขัดกับธรรมชาติของเด็ก ประถมศึกษาตั้งแต่ก่อน สำหรับการพูดคุยระหว่างครูกับนักเรียนนั้น ครูมักจะเรียกตนเองว่า ครู และเรียกนักเรียนว่า ลูก ขอสังเกตอีกประการหนึ่งในระหว่างการศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียน 4 โรงเรียน ผู้วิจัยไม่พบว่า มีการลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการใดจากครูผู้สอนเลย

2.7 ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านการเรียนรู้การสอนแยกตามกลุ่มประสบการณ์ (ที่แสดงไว้ในตารางที่ 1) จัดใหม่ในการเรียนรู้การสอน กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มท างานและพื้นฐานอาชีพ

ในการจัดเสนอลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ผู้วิจัยนำวิธีสอนที่ผู้บันทึกแทนผู้วิจัยตอบในแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมมาจัดเสนอ ผู้วิจัยนำวิธีสอนที่ไบบิเทคจากการศึกษาเฉพาะกรณีมาประกอบและเสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ไบบิเทคเห็นประกอบ แล้วสรุปให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนรู้

การสอนดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะการ เรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 มากน้อยเพียงใด

2.7.1 กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ ๗

กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหาวิชา ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยจะไต่ถามกล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละเนื้อหาวิชา ดังต่อไปนี้

2.7.1.1 ภาษาไทย

กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยที่โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่ม รูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทยจักใหม่ ได้แก่ การโต้วาที การเล่นเกม การอภิปรายกลุ่มย่อย การรายงานหน้าชั้น การอ่าน การคัดเขียนและการคัดแก้ปัญหานิเทศ ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายรายละเอียดของแต่ละ กิจกรรม พอสังเขป

การโต้วาที เป็นกิจกรรมที่ใช้ในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน วัตถุประสงค์ในการโต้วาทีเป็นเรื่องใกล้ตัว มีฝ่ายเสนอและฝ่ายค้านข้างละ 2-3 คน ใช้เวลาพักสั้นๆ

การเล่นเกม เป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นชั้นนำเข้าสู่บทเรียน เกมที่ใช้เป็น เกมที่เกี่ยวกับภาษา เช่น การแข่งขันหาคำศัพท์จากพจนานุกรม การเคียวอักษรที่ ขาดหายไป เป็นต้น

การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่ใช้ในชั้นสอนโดยครูให้นักเรียน แบ่งกลุ่มอภิปรายเนื้อหาที่จะต้องเรียนรู้ กลุ่มละ 5-6 คน

การรายงานหน้าชั้น เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนในชั้นฟังและซักถามผู้รายงาน

การอ่าน เป็นกิจกรรมที่แยกย่อยออกได้เป็นการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ การอ่านในใจเพื่อจับใจความสำคัญ ครูผู้สอน จะใช้กิจกรรมการอ่านทั้งชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอนและชั้นสรุป

การคัดเขียน เป็นกิจกรรมที่แยกย่อยออกได้เป็นการคัดลายมือ การเขียนตามคำบอก การเขียนรายงาน การเขียนบรรยายประกอบภาพ การเขียน

ร่ายกรอง การเขียนคำขวัญคติพจน์ต่าง ๆ ครูผู้สอนจะใช้กิจกรรมการเขียนทั้ง

การตกแต่งป้ายนิเทศ เป็นกิจกรรมที่ใช้ในขั้นสรุปหลังจากเรียนเนื้อหาแล้ว ครูจะให้ให้นักเรียนจัดตกแต่งป้ายนิเทศที่ใส่คำและข้อความประกอบรูปภาพ หรือ จดนิทรรศการในวันสำคัญของบุคคลสำคัญทางวรรณคดี เช่นวันสุนทรภู่ วันปิยมหาราช วันมหาธีรราชเจ้า เป็นต้น

ผู้วิจัยได้เข้าไปดำเนินการศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนอนุบาลยโสธร ระหว่างวันที่ 26-29 ธันวาคม 2526 ได้พบลักษณะการจัดกิจกรรมข้างต้นครบถ้วน ดังจะยกตัวอย่างการเรียนการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลยโสธร ในวันอังคารที่ 27 ธันวาคม 2526 เวลา 09.00-10.00 น. ได้เห็นเป็นตัวอย่าง

เนื้อหาที่เรียนในวันนั้น คือ ความหมายและการอ่านออกเสียงคำศัพท์ใหม่ โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละขั้น ดังต่อไปนี้

กิจกรรมขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน แล้วมอบพจนานุกรมในกลุ่มละ 1 เล่ม เพื่อค้นหาความหมายของคำศัพท์นำเสนอให้เพื่อนในกลุ่มอื่นได้ฟัง (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 4 ในภาคผนวก ข)

กิจกรรมขั้นการสอน ครูใช้บัตรคำศัพท์แสดงให้นักเรียนดู ออกเสียงคำอ่าน ให้นักเรียนออกเสียงตามครูแล้วให้นักเรียนกลุ่มละ 1 คนออกมาเขียนความหมายของคำศัพท์ที่กระดานหน้าชั้น

ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำคำศัพท์ไปต่างประโยค คำละ 1 ประโยค แล้วนำเสนอให้เพื่อนในกลุ่มอื่นฟัง

กิจกรรมขั้นสรุป ครูมอบหมายให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มละ 1 คนนำบัตรคำไปติดที่ป้ายนิเทศ แล้วหารูปภาพและประโยคที่มีคำศัพท์ที่อยู่ควมบรรยายประกอบภาพ

ต่อมาในวันที่ 28 ธันวาคม 2526 เวลา 10.00-11.00 น. ผู้วิจัยได้สังเกตการเรียนการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลยโสธร เรื่องการเขียนคำขวัญ ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้

กิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูให้นักเรียนอ่านจับใจความเนื้อเรื่อง แล้วครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความหมายของคำขวัญที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง

กิจกรรมชั้นการสอน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงภัยที่เกิดจากน้ำท่วมกรุงเทพมหานครในขณะนี้ (น้ำท่วมกรุงเทพมหานครระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2526) จัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5-6 คน แล้วช่วยกันศึกษาคำขวัญที่มีเนื้อหาสนับสนุนให้ชาวบ้โสธรช่วยเหลือกรุงเทพฯ กลุ่มละ 1 คำขวัญ ซึ่งนักเรียนสามารถแต่งคำขวัญได้ เช่น "กรุงเทพฯน้ำท่วม เชิญร่วมบริจาค" "บ้โสธรรวมน้ำใจ มอบให้ชาวกรุงเทพฯ" เป็นต้น

ครูให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาเขียนคำขวัญของกลุ่มตนเอง หน้าชั้น แล้วให้นักเรียนทั้งชั้นอ่านออกเสียงคำขวัญบนกระดาน และวิจารณ์ติชม แกไขคำขวัญที่งกถาว

กิจกรรมชั้นสรุป ครูให้นักเรียนเขียนคำขวัญที่เป็นการเตือนใจไม่ให้คนทำผิดกฎหมาย มาคนละ 1 คำขวัญ

จากกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยที่ผู้วิจัยยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูทำหน้าที่เสนอแนะแนวทางการทำกิจกรรมให้นักเรียนเท่านั้น เป็นกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นกลุ่ม เพื่อให้รู้จักกลไกของการทำงานร่วมกัน และกิจกรรมที่นักเรียนทำงานเป็นรายบุคคล เพื่อพัฒนาความสามารถของตนเอง ตรงตามเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนที่หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ต้องการ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 85-86) ได้เสนอแนะการสอนภาษาไทยไว้ในหนังสือแนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 แก่ครูผู้สอน สรุปใจความสำคัญไว้ว่า ภาษาไทยเป็นวิชาที่กะที่ของอาศัยการฝึกฝนมาก ๆ จึงควรจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติให้มาก เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วและประสบความสำเร็จในการใช้ภาษา นอกจากนั้นกิจกรรมที่จัดขึ้นควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมนักเรียนในกานการสอนทักษะทั้ง 4 คือการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้สัมพันธ์กัน การปลูกฝังนิสัยการรู้จักแสวงหาความรู้กายตนเองและนำความรู้

ที่ไ้มาพิจารณา อภิปรายและรายงานผลได้

ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ภาษาไทย ทำให้เห็นได้ว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริงโดยตัวของนักเรียนเองทั้งสิ้น ครูใช้วิธีการให้นักเรียนไปค้นคว้าหาความรู้ เช่น ความหมายของคำศัพท์ (แทนที่ครูจะบอกความหมายของคำศัพท์กับนักเรียน) แล้วให้อภิปรายกลุ่มย่อยก่อนนำเสนอผลแก่เพื่อน ทางด้านการสอนทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน กิจกรรมการฟัง พูด อ่าน และเขียนจักไปพร้อมกัน ไม่แยกสอนทีละทักษะ เมื่อให้นักเรียนคนหนึ่งฝึกพูด นักเรียนที่นั้นก็ฟังจับใจความเพื่อซักถามผู้พูดใดถูกตอง หรือกิจกรรมการเขียนคำขวัญ ต้องฝึกให้นักเรียนฟังคำแนะนำของครูให้เข้าใจเสียก่อน เป็นตนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ จึงเป็นกิจกรรมที่สนองแนวการสอนภาษาไทยตามที่หลักสูตร เสนอแนะทุกประการ

2.7.1.2 คณิตศาสตร์

กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มทักษะฯ คณิตศาสตร์ จัดให้มีใ้แก่กิจกรรมการตั้งคำถาม การบรรยายโดยการสาธิตประกอบ การเล่นเกมคณิตศาสตร์ การทดลอง การจับบันทึก การรายงานหน้าชั้น การสรุปใจความสำคัญและการทักแบบฝึกหัด ผู้วิจัยจะได้อธิบายลักษณะของกิจกรรมทั้งกล่าวข้างตนพอสังเขป ดังนี้

การตั้งคำถาม เป็นกิจกรรมที่ครูใช้คำถามทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

การบรรยายโดยการสาธิตประกอบ เป็นกิจกรรมที่ครูแสดงวิธีการหาคำตอบทางคณิตศาสตร์ โดยใช้สื่อการเรียนสาธิตและบรรยายประกอบ เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน

การเล่นเกมคณิตศาสตร์ เป็นกิจกรรมการเตรียมความพร้อมนักเรียนก่อนสอน

การทดลอง เป็นกิจกรรมขั้นสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนปฏิบัติจริงเพื่อค้นคว้าหาคำตอบจากปัญหาที่ครูกำหนดให้เช่นการนับ การวัดเพื่อหาน้ำหนักส่วนสูงของสิ่งของ

การจกบันทึก เป็นกิจกรรมชั้นสอนที่ต่อ เนื่องจากการทดลอง มุ่งให้มี
การจกบันทึก เพื่อ เปรียบเทียบผลการพัฒนา

การรายงานหน้าชั้น เป็นกิจกรรมชั้นสอนที่ต่อ เนื่อง จากการจกบันทึก
เพื่อนำเสนอผลแก่นักเรียนทั้งห้อง

การสรุปใจความสำคัญ เป็นกิจกรรมชั้นสรุป โดยให้นักเรียนเป็นผู้สรุป
กฎเกณฑ์ที่ค้นพบจากการทดลอง ครู เป็นผู้คอยสรุปและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การทำแบบฝึกหัด เป็นกิจกรรมชั้นสรุป ที่ครูกำหนดให้นักเรียนฝึก
ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อให้มีความคล่องแคล่วในการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะกรณีศึกษานี้ การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของ
โรงเรียนอนุบาลยโสธร เช่นกัน ได้พบว่าครูผู้สอนได้จัดกิจกรรม เช่นเดียวกับกิจกรรม
ในโรงเรียนกลุ่มรูปแบบอื่น ๆ ข้างต้นเกือบทั้งหมด และมีกิจกรรม
การจัดค่ายค่ายนิเทศ โดยครูให้นักเรียนจัดแสดงวิธีการทดลองค้นหาคำตอบทาง
คณิตศาสตร์ที่ค่ายนิเทศ หลังจากการสอนเพื่อเป็นการสรุปเนื้อหา ที่เรียนรู้อีกครั้ง
ก็จะโดยยกตัวอย่างการสอนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้เห็นรายละเอียด
ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

ในการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วันอังคารที่ 27 ธันวาคม
2526 เวลา 09.00 - 10.00 น. เนื้อหาที่เรียนเรื่อง "รูปสามเหลี่ยมคล้าย"
(หมายถึงสามเหลี่ยมที่มีมุมเท่ากันทั้งสามมุม โดยไม่จำเป็นต้องมีด้านเท่ากัน)
ครูผู้สอนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูบรรยายทบทวนความรู้เดิมประกอบการสร้างรูป
สามเหลี่ยมคล้าย โดยใช้ไม้โปรแทรกเตอร์

ขั้นสอน ครูตั้งคำถามเป็นรูปสามเหลี่ยมขนาดใหญ่ คิดไว้ที่กระดานดำ
หน้าชั้นเรียน แล้วให้นักเรียนบางคนออกมาวัดมุมสามเหลี่ยม รายงานผลการวัด
ให้เพื่อนฟังว่ามุมที่วัดนั้นมีขนาดเท่าใด ต่อมานำรูปสามเหลี่ยมแจกนักเรียนที่แบ่งเป็น
กลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน เป็นสามเหลี่ยมที่ตัดจากกระดาษกลอง 3 รูป
ให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันวัดมุมแล้วหาว่าสามเหลี่ยมคู่ใดที่เป็นสามเหลี่ยมคล้าย

แล้วคักรูปสามเหลี่ยมที่ไม่ใช่สามเหลี่ยมคล้ายหนึ่งรูปออกมา (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 5 ในภาคผนวก ข)

ขั้นสรุป ครูให้นักเรียนส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปวิธีการวิเศษเพื่อคัดเลือกรูปสามเหลี่ยมคู่ที่เป็นสามเหลี่ยมคล้ายพร้อมกับแสดงสามเหลี่ยมคู่ที่คล้ายให้เพื่อนเห็นหน้าชั้น

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกฎเกณฑ์ของสามเหลี่ยมคล้ายในคำความหมายและการเปรียบเทียบรูปสามเหลี่ยมคล้ายตั้งแต่สองรูปขึ้นไป นักเรียนจกสรุปกฎเกณฑ์

สุดท้ายครูให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทและให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนกลุ่มละ 1 คน ร่วมกันจับป้ายนิเทศแสดงรูปสามเหลี่ยมคล้ายและบรรยายภาพประกอบ

แนวการสอนคณิตศาสตร์ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525: 95) ได้เสนอแนะว่าการสอนคณิตศาสตร์ควรเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง คนควา ทดลอง บันทึกรายละเอียด อธิบายลำดับเหตุผลนำไปสู่ข้อสรุปด้วยตนเองเป็นสำคัญ การจับลำดับชั้นการเรียนรู้ควรยึดหลัก ดังนี้ ชั้นแรกครูทบทวนความรู้เดิม เพื่อนำความรู้เดิมที่นักเรียนได้เรียนมาก่อนแล้วเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ใหม่ แล้วสอนเนื้อหาใหม่โดยให้ลองฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะ สุดท้ายให้ทำแบบฝึกหัดเพื่อให้ฝึกปฏิบัติจนเกิดความคล่องแคล่ว

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกครู เป็นศูนย์กลางที่พบในการนำเข้าสู่บทเรียนนั้น เป็นการช่วยทบทวนประสบการณ์เดิมของนักเรียนได้อย่างรวดเร็วที่สุด และใช้ในการตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียนได้อย่างสะดวกที่สุด โดยเฉพาะการตั้งคำถามนักเรียนที่มีผลการเรียนคณิตศาสตร์ไม่สู้ดี จะช่วยในการสอนซ่อมให้เขาได้ตรงจุด ส่วนกิจกรรมขั้นสอนและขั้นสรุปที่พบ จัดได้ความแนวทางการใช้หลักสูตร เพราะมุ่งให้ทดลองคนควาหาคำตอบแล้วสรุปกฎเกณฑ์ด้วยตัวของนักเรียนเอง จากนั้นให้นักเรียนฝึกทักษะโดยทำแบบฝึกหัดทบทวน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์สนองจุดประสงค์การเรียนการสอนที่หลักสูตรกำหนด

2.7.2 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่โรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจักใหม่ โคนก การร้องเพลง การเล่านิทาน การเรียนการสอนที่ใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การอภิปรายกลุ่มย่อย การเชิญวิทยากรบรรยาย การค้นคว้าในห้องสมุด การเขียนรายงาน การรายงานหน้าชั้น การสังเกต การทดลอง การจับบันทึก การสรุปใจความสำคัญ และการตกแต่งป้ายนิเทศ

เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ สุขศึกษา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและวิทยาศาสตร์ จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยโดยการนำเนื้อหาที่สัมพันธ์กันรวมเป็นหน่วยเดียวกัน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจึงมีหลายวิธี ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้อธิบายลักษณะของแต่ละกิจกรรมพอสังเขป ดังนี้

การร้องเพลง เป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง

การเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่ใช้ในชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขศึกษา ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง

การเรียนการสอนที่ใช้สื่อทัศนูปกรณ์ประกอบ เป็นกิจกรรมที่นำสื่อทัศนูปกรณ์ประเภทวิทยุ วิทยุเทปและเครื่องฉายภาพนิ่ง ให้นักเรียนได้ดูและฟัง เป็นกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนที่พบในการเรียนเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสุขศึกษาและหน้าที่พลเมือง

การแสดงละคร เป็นกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนและบางครั้งใช้ในชั้นสรุป พบในการเรียนเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมชั้นสอน เพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถ

ค้นคว้าหาความรู้ในระบบกลุ่มได้

การ เชิญวิทยากรบรรยาย เป็นกิจกรรมที่พบในการ เรียน
เนื้อหาที่เกี่ยวกับสุขศึกษา วิทยากรบรรยายได้แก่อนามย์อำเภอ

การค้นคว้าในห้องสมุด เป็นกิจกรรมชั้นสอนที่พบในการ เรียนการสอน
ทุกเนื้อหา ซึ่ง เกี่ยวเนื่องไปถึงกิจกรรมการ เขียนรายงาน และการรายงานผล
หน้าชั้น

การสั่ง เกต เป็นกิจกรรมชั้นสอนที่พบในการ เรียนเนื้อหาที่เกี่ยวกับ
วิทยาศาสตร์ เมื่อสั่ง เกตแล้วทำการทดลอง จดบันทึกการทดลอง เสนอรายงาน
หน้าชั้น

การสรุปใจความสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ครูและนัก เรียนร่วมกันสรุป
เนื้อหาสำคัญหรือกฎเกณฑ์ร่วมกัน แล้วนัก เรียนจดบันทึก

การตกแต่งป้ายนิเทศ เป็นกิจกรรมในชั้นสรุปที่ครูมอบหมายให้นักเรียน
นำภาพและแถบประโยคบรรยายภาพในป้ายนิเทศ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะกรณีในโรง เรียนที่จัดกิจกรรมที่เกินกว่า
การเรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิต ที่โรงเรียนบ้านโรงโปะ
อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ 10-14 ตุลาคม 2526 ช่วงเวลาที่
เป็นการ เรียนการสอนหน่วย เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยจึงไม่มีโอกาสได้
ศึกษา เนื้อหาที่เกี่ยวกับสุขศึกษา ภูมิศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แต่ใช้วิธีการสัมภาษณ์
ครูผู้สอนแทน โภชมูลที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งที่เสนอไปแล้วข้างตน

จากการศึกษาและสั่ง เกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาที่
เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เนื้อหาหน่วยบุคคลสำคัญของชาติไทย เรื่อง "ท้าวสุรนารี"
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ระหว่างเวลา 10.00-11.00 น. วันอังคารที่ 11
ตุลาคม 2526 ดังต่อไปนี้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูผู้สอนไ้แนะนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน โดยการ
ร้องเพลง "คนตระกูลไทย" แล้วให้นักเรียนที่ครูได้จัดเตรียมไว้แสดงละครความ
เนื้อหาของบทเรียน เป็นประวัติศาสตร์ช่วงที่เจ้าอนุวงศ์ยกทัพ เข้ามามากกว่าคนชาว
โคราชไปเวียงจันทน์ แต่คุณหญิงโม (ท้าวสุรนารี) นำผู้หญิงไทยลุกขึ้นต่อสู้ขับไล่ทัพ

เวียงจันทน์จนแตกพ่ายไป (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 6 ในภาคผนวก ข)

ชั้นสอน ครูจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ให้อภิปราย ความสำคัญของท้าวสุรนารีที่มีต่อชาติไทย (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 7 ในภาคผนวก ข); แล้วส่งตัวแทนในกลุ่มออกไปเสนอผลการอภิปรายหน้าห้องเรียน ครูสรุปเพิ่มเติมและชี้แจงประโยชน์ของความสำคัญที่ควรตระหนักถึง

ชั้นสรุป นักเรียนจกสรุปเนื้อหาสำคัญในสมุดจดงาน ครูมอบหมายให้นักเรียนนำภาพและแถบประโยชน์ไปจัดตกแต่งป้ายนิเทศต่อไป

ตัวอย่างที่สอง เป็นการเรียนการสอนหน่วยข่าว เหตุการณ์และวันสำคัญ เรื่อง "วันปิยมหาราช" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนบ้านโรงโปะ ระหว่างเวลา 11.00-12.00 น. วันพฤหัสบดีที่ 13 ตุลาคม 2526

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูผู้สอนนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียน โดยให้ฟังการสนทนาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวันปิยมหาราชจากเทปบันทึกเสียง

ชั้นสอน ครูผู้สอนจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน นำบัตรคำสั่งแจกในทุกกลุ่มไปค้นคว้าหาคำตอบจากบัตรคำสั่งที่มอบให้ ภายในเวลา 20 นาที นำกลับกลับมาเสนอรายงานหน้าชั้น

ชั้นสรุป นักเรียนจกสรุปเนื้อหาสำคัญและจัดตกแต่งป้ายนิเทศวันปิยมหาราช จากกิจกรรมการเรียนการสอนที่พบในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี้ เป็นกิจกรรมที่ฝึกผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาจากการค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งถ้าครูผู้สอนใช้วิธีสอนแบบบรรยายหรือบอกให้นักเรียนจกจำก็ทำให้นักเรียนเรียนแบบท่องจำไวสอน ไม่เกิดความเข้าใจหรือความซาบซึ้ง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมดตรงกับที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 106) ได้เสนอแนะไว้ในแนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้เหมือนกับสภาพชีวิตที่เป็นจริง เพื่อให้เกิดนำไปใช้
2. สอนเพื่อแก้ไข และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในกิจวัตร
3. สอนให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ และเห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ที่เรียน เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ในกิจวัตร

4. สอนโคโยให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนการ เรียน ค้นคว้าหาความรู้ ทั่วตนเอง
5. สอนโคโย เน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำจากกฎเกณฑ์
6. สอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่ดีงามทาง ๗ โหมีในตัว เด็ก
7. สอนเพื่อพัฒนาฐานทางประชาธิปไตยให้เด็ก และ สามารถปฏิบัติตน ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
8. สอนในสิ่งที่ เป็นปัญหาจากใกล้ตัว เด็กไปสู่สิ่งที่ไกลออกไป โคโยใช้วิธีการ ท่อไปนี้
  - 8.1 การอภิปรายและซักถาม
  - 8.2 การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
  - 8.3 การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
  - 8.4 การแก้ปัญหา
  - 8.5 การปฏิบัติจริง

ดังนั้นจะ เห็นไ้ว่าการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่โรง เรียนในกลุ่ม รูปแบบฯ กลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ประสบการณ์ชีวิต จัดใ้ตามแนวทางที่หลัก- สุตระประสงค์ เพื่อฝึกนักเรียนให้คิดเห็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถนำความรู้ไป ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2.7.3 กิจกรรมการ เรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

เนื้อหาการ เรียนรู้กลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัย ประกอบด้วยจริยศึกษา พลศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ ศิลปะศึกษาและกิจกรรมสร้างนิสัย จากการศึกษาการ จัดกิจกรรมการ เรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมลักษณะ นิสัยจากแบบบันทึกคุณสมบัติ และกิจกรรมของโรง เรียนกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่ เกณฑ์การ เรียนการสอนกลุ่ม สร้างเสริมลักษณะนิสัย ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบของการจัดกิจกรรมการ เรียน การสอนแต่ละวิชา ไ้ดังนี้

จริยศึกษา กำหนดกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียนโคโยใช้กิจกรรมการ เชิดหุ่น การ เล่านิทาน การร้อง เพลง การ เล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การสนทนาพูดคุย เพื่อสร้างความสนใจแก่นักเรียน

ชั้นสอน ใช้กิจกรรมการอ่าน การอภิปรายกลุ่มย่อย การรายงานหน้า ชั้น และการ เชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นกิจกรรมช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ เนื้อหา

ขั้นสรุป ใช้กิจกรรมเกมจำลองสถานการณ์ เพื่อฝึกให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้จริง

พลศึกษา ทำเนติกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่ทเรียนโดยใช้การเล่น เกมและเพลงประกอบท่าทาง

ขั้นสอน ใช้กิจกรรมการบรรยายประกอบการสาธิต และการฝึกปฏิบัติจริง

ขั้นสรุป ใช้กิจกรรมการทำแบบฝึกหัด ที่เป็นคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติ
ดนตรีและนาฏศิลป์ ทำเนติกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่ทเรียนโดยกิจกรรมการบรรยายประกอบการสาธิต

ขั้นสอน ใช้กิจกรรมการพ้อนรำและ เต้นรำ การร้อง เพลงประกอบจังหวะท่าทาง

ขั้นสรุป ใช้กิจกรรมการทำแบบฝึกหัด ที่เป็นคำสั่งให้นักเรียนปฏิบัติ
ศิลปศึกษา ทำเนติกิจกรรมชั้นนำเข้าสู่ทเรียนโดยใช้การบรรยายประกอบการสาธิต และใช้ใบงานแสดงวิธีทำงาน

ขั้นสอน ใช้กิจกรรมการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ไ้แก่ การเขียนภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ การจักออกแบบและสร้างสรรคจากวัสดุ โดยการใช้การฝึกปฏิบัติจริง

ขั้นสรุป ใช้กิจกรรมการรายงานหน้าชั้น เพื่อเสนอผลงานที่ตนทำ

สำหรับกิจกรรมสร้างนิสัย โรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ จัดกิจกรรมแตกต่างกันหลายประเภท แต่พอจะสรุปรวมได้ว่า โรงเรียนใดจัดกิจกรรมโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมกิจกรรมของนักเรียน

การศึกษาเฉพาะกรณีของผู้จับในโรงเรียนวัดแม่กะ อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 24-27 ตุลาคม 2526 ผู้จับจะยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จริยศึกษา และพลศึกษา เพื่อประกอบข้อมูลที่สำรวจได้จากโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ อื่น ๆ ทั้งนี้

ในการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ระหว่างเวลา 11.00-12.00 น. วันอังคารที่ 25 ตุลาคม 2526 เนื้อหาเรื่อง "ความไม่เห็นแก่ตัว" ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

กิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการร้องเพลง "เกิดมาพึ่งกัน" ให้นักเรียนร้องร่วมกัน แล้วครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย แจกบัตรคำส่งให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมติที่แสดงถึงความเห็นแก่ตัว ในลักษณะต่าง ๆ

กิจกรรมชั้นสอน หลังจากทุกกลุ่มแสดงบทบาทสมมติแล้ว ครูให้นักเรียนทุกกลุ่มอภิปรายผลเสียของความเห็นแก่ตัว แล้วส่งตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลเสียของความเห็นแก่ตัวหน้าชั้น ครูสรุปเสนอแนะ

กิจกรรมชั้นสรุป ครูแจกบัตรที่มีสถานการณ์ปัญหาอันเกิดจากความเห็นแก่ตัว ให้นักเรียนทุกกลุ่มอภิปรายเพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดจากความเห็นแก่ตัวนั้น นำเสนอผลจากการอภิปรายหน้าชั้น

ต่อมา ในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างเวลา 15.00-16.00 น. วันพฤหัสบดีที่ 27 ตุลาคม 2526 เนื้อหาเรื่อง "กีฬาแดนคंबอล" ครูผู้สอนใช้กิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยการเล่นเกม "แข่งส่งบอล" (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 8 ในภาคผนวก ข) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมนักเรียน

กิจกรรมชั้นสอน ครูบรรยายวิธีการส่งและรับลูกแดนคंबอล ประกอบการสาธิตโดยให้นักเรียนคนหนึ่งแสดงการส่งรับลูกแดนคंबอล จากนั้นครูให้นักเรียนฝึกส่งและรับลูกบอลกันเป็นกลุ่ม ๆ ครูควบคุมดูแลแนะนำ

กิจกรรมชั้นสรุป ครูฝึกนักเรียนทีละคนให้รับส่งลูกบอลกับครูหลาย ๆ ครั้ง

กิจกรรมการ เรียนการสอนข้างต้นเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงแก่นักเรียน แยกต่างกันระหว่างการสอนจริยศึกษา และกิจกรรมกลุ่มพลศึกษา คนตรี นาฏศิลป์และศิลปศึกษาที่มีรูปแบบคล้ายกัน ตรงที่ว่าจริยศึกษาจะทองสอนโดยสร้างสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงแล้วฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหา ตรงกับที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 134-135) ได้เสนอแนะแนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยแยกเป็นรายวิชา สรุปไว้ดังนี้

การสอนจริยศึกษา ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งฝึกปฏิบัติจริง

สร้างสถานการณ์จำลองชีวิตจริงของนักเรียน มีใช้กิจกรรมอ่านไทยที่เรียนเนื้อหาเพื่อรู้หรือท่องจำเท่านั้น ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนฟังนิทาน การเชิดวิทยากรมาบรรยาย การอภิปราย การแข่งขันเล่นเกม การลงมือปฏิบัติ และการแสดงบทบาทสมมติ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพลศึกษา กนตรีนาฏศิลป์และศิลปศึกษากำหนดแนวทางในการเรียนการสอนให้ครูสาธิตให้นักเรียนดูก่อนดำเนินการปฏิบัติจริงและเสนอผลงานทั้งงานกลุ่ม ผลงานเป็นรายบุคคล ซึ่งตรงกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบฯ ที่โคจรรักษาเป็นการในขณะนี้

2.7.5 กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มตารางงานและพื้นฐานอาชีพ

เนื้อหาการเรียนรู้อุ้กลุ่มตารางงานและพื้นฐานอาชีพประกอบด้วยงาน เกษตรงานบ้าน งานประดิษฐ์-งานช่าง จากการศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการเรียนการสอนกลุ่มตารางงานและพื้นฐานอาชีพ พบว่า การจัดกิจกรรมในเนื้อหาวิชาทั้งสามเป็นไปในรูปแบบเดียวกันทั้งสิ้น ดังนี้

กิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ได้แก่ การบรรยายประกอบการสาธิต โดยครูหรือวิทยากรพิเศษ การพานักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งอาชีพท้องถิ่น

กิจกรรมชั้นสอน ได้แก่ การประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ โดยลงมือปฏิบัติจริง การอภิปรายกลุ่มย่อย

กิจกรรมชั้นสรุป ได้แก่ การเสนอผลงานของกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล หน้าชั้นประกอบการบรรยาย และการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

จากการศึกษาเฉพาะกรณีของผู้วิจัยในโรงเรียนวัดนาประคู้ อำเภอดุสิต จังหวัดปทุมธานี ระหว่างวันที่ 20-23 กุมภาพันธ์ 2527 ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มตารางงานและพื้นฐานอาชีพงาน เกษตรและงานประดิษฐ์-งานช่าง เพื่อประกอบข้อมูลที่สำรวจได้จากโรงเรียนกลุ่มรูปแบบฯ อื่น ๆ ดังนี้

ในการจัดการเรียนการสอนงานเกษตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ข. ระหว่างเวลา 11.00-12.00 น. วันอังคารที่ 21 กุมภาพันธ์ 2527 เนื้อหาเรื่อง

"การทดสอบกิน" ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการสอนโดยนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการบรรยายประกอบการศึกษาการทดสอบกินกับน้ำยาทดสอบกิน (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 9 ในภาคผนวก ข)

กิจกรรมชั้นสอน ครูให้นักเรียนไปทำการทดสอบกินในแปลงผักของคน (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 10 ในภาคผนวก ข)

กิจกรรมชั้นสรุป นักเรียนนำผลการทดสอบกินมารายงานหน้าชั้นเรียน ต่อมาในการสอนงานประดิษฐ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก. เนื้อหาเรื่อง "การทำกระทงใบทอง" ครูผู้สอนใช้กิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการบรรยายประกอบการศึกษา ใช้กระทงใบทองสำเร็จรูปแสดงและที่แจ่งชั้นตอนการทำงานตามลำดับ จากนั้นกิจกรรมชั้นสอน ครูให้นักเรียนลงมือประดิษฐ์กระทงใบทอง (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 11 ในภาคผนวก ข) กิจกรรมชั้นสรุปหลังจากนักเรียนทุกคนทำงานเสร็จคือ การนำกระทงใบทองไปแสดงที่โต๊ะกลางห้อง ให้นักเรียนบางคนอธิบายขั้นตอนการทำงานของคนประกอบผลงาน

แนวทางในการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพตามที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 163) เสนอแนะคือ "ควรสอนให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงมากที่สุด เพื่อให้เกิดทักษะ ลักษณะนิสัยและทำงานตามขั้นตอนเป็น โดยก่อนที่จะปฏิบัติจริงนั้น ควรให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องที่จะปฏิบัติเสียก่อน" ซึ่งตรงกับแนวการจัดกิจกรรมในโรงเรียนกลุ่มรูปแบบฯ กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพอยู่แล้ว

2.8 การจัดการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริม หมายถึง การจัดการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า และส่ง เสริมนักเรียนที่เรียนดี ทั้งนี้

ก. การสอนซ่อม คือการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า หรือไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้เรียนใก้ดีขึ้นจนผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ได้ เวลาที่ใช้ในการสอนซ่อมแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ใช้ชั่วโมงที่เพิ่มจากกำหนดเวลาเรียนในหลักสูตรสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง หรือวันละ 1 ชั่วโมง ในชั่วโมงสุดท้ายของวันเปิดเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในเวลาเชาก่อนเขาเรียน

และพักเที่ยง ประมาณครึ่งละ 30 นาที

ลักษณะของวิธีสอนซ่อมแก้ไข การจัดงานเพิ่มขึ้นแก่นักเรียนที่ห้องซ่อม และ เรียงงานของนักเรียนมาตรวจแนะนำ แก้ไข เป็นรายบุคคล

ข. การสอนเสริม เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่ดีให้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม ความสามารถและความสนใจ และส่งเข้าแข่งขันสอบชิงทุนการศึกษาในระดับอำเภอและจังหวัด หรือการตอบปัญหาในงาน นิทรรศการวันประถมศึกษา หรือเพื่อศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา เวลาที่ใช้ในการจัดสอนเสริม ใช้เวลาที่ครู และนักเรียนทั้งสองฝ่ายสะดวก ลักษณะวิธีสอนเสริมแก้ไข การมอบหมายงานเป็นพิเศษ การส่งเสริมให้มีการค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุด การบรรยายและการทำแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น

2.9 การวัดผลและประเมินผล

การเปรียบเทียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2520 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2523 ใ้กำหนดให้มีการประเมินผล 3 ลักษณะคือ ประเมินผลก่อนเรียน ประเมินผลระหว่างเรียนและประเมินผลหลังเรียน

ในกานการประเมินผลก่อนเรียนนั้น จากการศึกษาของผู้วิจัย ไม่พบว่ามีการจัดทำแบบประเมินผลก่อนเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร นั่นคือยังไม่มีการจัดทำแบบประเมินผลก่อนเรียนหรือแบบทดสอบก่อนเรียน พบแต่การประเมินผลโดยใช้การสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์และการให้ปฏิบัติจริง เช่น เมื่อถึงปีการศึกษาใหม่ นักเรียนอยู่ในชั้นเรียนใหม่ ครูผู้สอนจะสอบถามโดยการพูดคุยกับนักเรียนว่าเคยเรียนอะไรมาบ้าง เป็นต้น

การประเมินผลระหว่างเรียน ได้พบว่ามีการใช้เครื่องมือประเมินผลหลายแบบ คือการตรวจผลงาน การสังเกตพฤติกรรม การสอบถาม การสัมภาษณ์ และการใช้แบบทดสอบ เครื่องมือในการประเมินผลจัดทำโดยคณะครูในระดับชั้นทั้งสาม เพื่อให้ครูนำไปใช้ประเมินความแนวทางการประเมินผลระหว่างเรียนหรือเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียน

การประเมินผลปลายภาคเรียน และการประเมินผลปลายปีใช้แบบทดสอบภาคความรู้และภาคปฏิบัติ ซึ่งดำเนินการจัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียน บกเว้นข้อสอบ

ปลายปีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนฯ ใ้กำหนดให้เป็นที่ของคณะกรรมการประเมินผลการเรียนในระดับอำเภอ เป็นผู้จัดทำ

ผลสัมฤทธิ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (2525 : (ณ) - (ก) มีจุดหมายที่ของการให้นักเรียนประถมศึกษาที่มีคุณลักษณะ 31 ประการ จุดหมายทั้งกล่าวแบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ คุณสมบัติที่ของการ เน้น 7 ประการ ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต 11 ประการ ชีวิตที่สงบสุข 6 ประการ และสมาชิกที่ดีของชุมชน และชาติ 7 ประการ

ผู้วิจัยจะเสนอผลสัมฤทธิ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกมาให้เห็นเด่นชัดว่าสนองคุณลักษณะข้อใดของจุดหมาย จัดเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. คุณสมบัติที่ของการ เน้น ใ้พบคุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกใ้ดังนี้
  - 1.1 พึ่งตนเองใ้ มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว
  - 1.2 มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานใ้สำเร็จ
  - 1.3 ซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัดและอดทน

คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น เห็นใ้เด่นชัดจากพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการจัดทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน ตามที่ตนใ้รับมอบหมายใ้ปฏิบัติทุกเช้าก่อนเข้าห้องเรียน (แสดงใ้ในรูปภาพที่ 12 ในภาคผนวก ข) เพราะนักเรียนทุกคนจะตองมาทำงานตรงตามเวลาที่นัดหมายกันในกลุ่มและจะตองปฏิบัติงานใ้เสร็จก่อนเวลาเขาเรียนจนเป็นกิจนิสัย

- 1.4 รู้จักคิด วิจาร์ณและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- 1.5 มีขันติธรรมต่อคำวิจาร์ณ และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมเหล่า
- 1.6 มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น

คุณลักษณะที่กล่าวข้างต้น เห็นได้เด่นชัดจากพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในการ เรียนการสอนกิจกรรมอภิปราย การเล่าเรื่อง ซึ่งผู้ฟังจะทำหน้าที่วิจารณ์ผู้พูด ทั้งโดยการคิดเชิงข้อเสนอแนะและกล่าวยกย่อง โคพบว่าผู้วิจารณ์สามารถพูดวิจารณ์ได้อย่างมีเหตุผลและตรงกับความเป็นจริง เช่น ในการพูดเล่าเรื่อง สามารถวิจารณ์การออกเสียง ร คำควบ คำกล่า ที่ผู้พูดออกเสียงไม่ถูกต้อง เป็นต้น ส่วนผู้ถูกวิจารณ์ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบผู้วิจารณ์ ขอมรับคำวิจารณ์โดยคุณงาม

1.7 รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี

คุณลักษณะในข้อนี้ เห็นได้เด่นชัดจากพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนในห้องเรียน เช่น กิจกรรมอภิปรายปัญหาเป็นกลุ่ม จะมีการแบ่งหน้าที่เป็นหัวหน้าและ เลขานุการกลุ่ม ทำหน้าที่กำเนิการประชุมกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มยอมรับหัวหน้ากลุ่ม และร่วมกันทำงานกันอย่างราบรื่น

โดยสรุปแล้ว นักเรียนประถมศึกษาในกลุ่มรูปแบบกิจกรรมที่เน้นก้านการ เรียนการสอน มีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรของการไตรบถวนตามที่หลักสูตรของการ

2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต โคพบคุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้ ดังนี้

2.1 มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวม มีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ

คุณลักษณะข้อนี้ เห็นได้เด่นชัดจากพฤติกรรมการรู้จักรักษาความสะอาดของร่างกาย ผม พัน เล็บ เสื้อผ้า ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันรู้จักรักษาความสะอาดร่างกายอย่างดี ผม เล็บ สะอาด แปรงฟันหลังรับประทานอาหารกลางวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้กำหนดให้นักเรียนซัก สีกเสื้อผ้าได้ และครูใช้กิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติจริง (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 13 และ 14 ในภาคผนวก ข) เป็นที่แน่ใจไคว่านักเรียนจะต้องไปปฏิบัติการซัก รีดเสื้อผ้าเองที่บ้านของคนค่อไป ดังนั้นนักเรียนในระดับนี้ที่ผู้วิจัยโคพบจึงมีเสื้อผ้า ผม เล็บ พัน สะอาดแทบทั้งสิ้น

2.2 มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

คุณลักษณะข้อนี้ เห็นได้เด่นชัดจากพฤติกรรมการณ์ค้นหาความรู้จากห้องสมุดของนักเรียน ทั้งในเวลาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 15 ในภาคผนวก ข) และนอกเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (แสดงไว้ในรูปภาพที่ 16 ในภาคผนวก ข) และลักษณะที่นักเรียนมีความกล้าพูดคุยซักถามครูผู้สอน และบุคคลทั่วไปที่เข้าไปในโรงเรียนเช่นผู้วิจัยเอง เป็นต้น

2.3 รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ

คุณลักษณะข้อนี้ เห็นได้เด่นชัดจากพฤติกรรมการณ์แสดงความสามารถทางดนตรีและนาฏศิลป์ ในงานของโรงเรียนหรือชุมชน พบว่า นักเรียนสนใจเข้าร่วมแสดงดนตรีและการร่ายรำตามลีลานาฏศิลป์ไทยมาก จนต้องคัดออกและในบรรดาผู้ชมการแสดงมักจะเป็นนักเรียนด้วยกันเองเป็นส่วนใหญ่

โดยสรุปแล้ว คุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกสนองจุดหมายด้านความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต 3 ประการ จาก 11 ประการ

3. ชีวิตที่สงบสุข ไร้ทุกข์คุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกได้ ดังนี้

3.1 รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะข้อนี้ เห็นได้เด่นชัดจากพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกก่อนเข้าเรียนในตอนเช้า ระหว่างพักรับประทานอาหารกลางวัน และในเวลาบ่ายหลังเลิกเรียน พบว่า นักเรียนจะใช้เวลาดังกล่าวในการทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนบ้าง รกน้ำผักหรือต้นไม้ที่ตนเองปลูกไว้บ้าง อ่านหนังสือในห้องสมุดบ้าง มีส่วนน้อยที่ใช้เวลาดังกล่าวในการ เล่นสนุก

คุณลักษณะในข้อนี้ อาจจะมีผู้สงสัยว่าโรงเรียนได้บังคับให้นักเรียนทำกิจกรรมไม่ให้เป็นซึ่งขัดกับธรรมชาติของเด็ก ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัจจุบันการจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริง เป็นลักษณะเรียนปนการเล่นและการเคลื่อนไหวร่างกายเสมอ นักเรียนได้แสดงออกอยู่ตลอดเวลาจึงไม่จำเป็นต้องเล่นกันในเวลาพัก และไม่เป็นการขัดธรรมชาติของเด็กแต่อย่างใด

3.2 มีอิสระในการคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่น
อย่างมีเหตุผล

3.3 รู้จักแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยสันติวิธี

คุณลักษณะดังกล่าวข้างตน ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในข้อ 1.4 1.5 และ 1.6

แล้ว

โดยสรุปแล้ว คุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกสนองจุดหมายด้านชีวิตที่
สงบสุข 3 ประการ จาก 6 ประการ

4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ใฝ่พบคุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกไว้ดังนี้

4.1 รับผิดชอบ ชื่นชมและรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ

คุณลักษณะในข้อนี้ เห็นได้จากพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้กล่าวแล้ว

ในข้อ 2.3

4.2 สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน

คุณลักษณะในข้อนี้ เห็นได้จากพฤติกรรมของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึง
แล้วในข้อ 1.1 1.2 และ 1.3 และกิจกรรมหน้าเสาธง (ได้กล่าวถึงรายละเอียด
ไว้ในบทที่ 5 รูปแบบกิจกรรมที่เน้นด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน)

โดยสรุปแล้ว คุณลักษณะที่นักเรียนแสดงออกสนองจุดหมายด้านสมาชิกที่ดี
ของชุมชนและชาติ 2 ประการ จาก 7 ประการ

บทสรุป

ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนในกลุ่มรูปแบบ
กิจกรรมที่เน้นด้านการเรียนการสอน เน้นการใช้กิจกรรมสอนคนและสื่อสอนคน การ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้แสดงออกและ
ปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด โดยครูทำหน้าที่ประสาน
งาน คอยส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมทุกคน กิจกรรมพื้นฐานที่จัดในการเรียน
การสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ไ้แก่ กิจกรรมการแบ่งกลุ่มเพื่อค้นคว้าหาความรู้ การ
อภิปรายกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การปฏิบัติจริงโดยใช้สื่อการ
เรียนประกอบ การจัดทำชิ้นศึกษา การใช้เพลงและ เกมประกอบการสอน การจัด
นิทรรศการ และการประกวดผลงาน

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนและคู่มือครู ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะก็เด่นได้ประการแรกนั้นง่าย เพียงแต่ครูสอนจะยึดแนวทางการจัดกิจกรรมตามที่แผนการสอนและคู่มือครูเสนอแนะ จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้ครบถ้วน และสามารถใช้สื่อการเรียนการสอนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะเกิดความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนและ เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ความที่หลักสูตรกำหนด

นอกจากการดำเนินการสอนตามข้อเสนอแนะของแผนการสอนและคู่มือครู โรงเรียนน่าจะจัดให้มีนวัตกรรมทางการเรียนการสอนเข้าช่วยเสริม เช่น การจัดศูนย์การเรียน การใช้ชุดการสอนสำเร็จรูป การจัดสอนโดยใช้ครูเป็นคณะกรรมการใช้สื่อที่ศูนย์บริการช่วยในการสอน โดยเลือกใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เช่น ในกรณีที่อัตราค่าจ้างครูไม่ครบตามเกณฑ์ ก็ใช้การจัดศูนย์การเรียนเข้าช่วยสอน เป็นต้น จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผลด้านการเรียนรู้ได้ที่เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรกำหนดได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย